

Toelichting bij het beroepsgeheim

HET BEROEPSGEHEIM: PRINCIPE, UITZONDERINGEN EN BEPERKINGEN

Wettelijke basis van het beroepsgeheim: **artikel 458 van het Strafwetboek**:

“Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in recht getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd tot vijfhonderd euro.”

Wie door het beroepsgeheim gebonden is, moet **in principe** alle vertrouwelijke informatie geheim houden die hij verneemt in de omstandigheden waarnaar artikel 458 verwijst.

Welke elementen vallen onder het beroepsgeheim?

- **alle vertrouwelijke mededelingen** van patiënten die iemand in het kader van de uitoefening van zijn beroep verzamelt;
- **alle gegevens en informatie van medische aard** (onderzoeksprotocollen, foto's, radiografieën, diagnoses, enz.);
- **alle feiten die iemand in het kader van de uitoefening van zijn beroep vaststelt**, zelfs indien de patiënt er niet uitdrukkelijk en specifiek naar verwijst.
 - Een typisch voorbeeld zijn sporen die op het lichaam worden vastgesteld, terwijl de patiënt ze niet toont, er niet over spreekt of er zelfs alles aan doet om ze te verbergen.

Toch is het beroepsgeheim van artikel 458 niet absoluut.

Er bestaan een aantal **uitzonderingen**: sommige hebben een wettelijke basis, andere zijn op de rechtspraak gebaseerd.

- I. Uitzonderingen op het beroepsgeheim die een spreekrecht verlenen (geen spreekplicht)

- 1) *Getuigen voor een rechtbank of parlementaire commissie:*

(Uitzondering bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek)

De drager van een beroepsgeheim **mag** de hem toevertrouwde geheimen onthullen, indien hij voor een rechtbank of een parlementaire onderzoekscommissie moet getuigen.

2) *Noodtoestand:*
(Uitzondering gebaseerd op de rechtspraak)

Deze rechtspraak werd ontwikkeld voor het geval een hulpverlener verneemt dat zijn patiënt strafrechtelijke inbreuken heeft gepleegd.

Voorwaarden om de geheime informatie te onthullen:

1° er moet sprake zijn van een **ernstig en onmiddellijk gevaar** voor de veiligheid van de samenleving, de fysieke of psychologische integriteit van personen, de eer en waardigheid van de persoon, ... en de drager van het beroepsgeheim moet van mening zijn dat de bescherming van dit hoger belang hem verplicht of machtigt om zijn beroepsgeheim te doorbreken;

2° het beroepsgeheim mag slechts worden doorbroken wanneer dit nodig is, indien het de enige manier is om de hierboven genoemde belangen te vrijwaren en indien de drager van het beroepsgeheim op geen enkele andere manier bijstand kan verlenen. => **Ultimum remedium**

3) *Bijkomende uitzondering in het geval van seksuele misdrijven waarvan minderjarigen en andere kwetsbare personen het slachtoffer zijn: artikel 458bis van het Strafwetboek -> BELANGRIJK VOOR SLACHTOFFERS VAN TIENERPOOIERS WANT BETREFT GEVALLEN VAN SEKSUELE UITBUITING EN MENSENHANDEL*

- **Artikel 458bis** van het Strafwetboek: wettelijke basis voor noodtoestand (niet langer uitsluitend gebaseerd op rechtspraak)

“Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 383bis §1 en 2, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425, 426 en 433quinquies, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, [2] partnergeweld, [2] een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen.”

- Met de invoering van dit nieuwe artikel 458bis in 2011 wilde de wetgever de genoemde kwetsbare slachtoffers van misdrijven beter beschermen en vermijden dat sociaal assistenten zich achter hun beroepsgeheim verschuilen om geen aangifte te doen van misdrijven waarvan deze kwetsbare personen het slachtoffer zijn.

- Het artikel werd toegevoegd in de nasleep van de zaak Dutroux en moest ervoor zorgen dat de uitzondering ook zou gelden in gevallen waarin de patiënt slachtoffer of dader is, en zelfs in gevallen waarin de patiënt een derde is (slachtoffer noch dader).
- Dit artikel verleent spreekrecht:
 - bij bepaalde misdrijven;
 - voor bepaalde slachtoffers en
 - in bepaalde omstandigheden.

Vaststellingen bij het lezen van artikel 458bis:

- een professional die door het beroepsgeheim gebonden is, krijgt de **mogelijkheid** maar heeft niet de plicht om te spreken. Het doorbreken van het beroepsgeheim wordt geacht een mogelijkheid te blijven en mag geen verplichting worden.
- sinds 2011 zijn vaststellingen of in vertrouwen verstrekte informatie niet meer nodig. Het volstaat om louter **kennis** te hebben van deze misdrijven.

Voor welke misdrijven?

De lijst van misdrijven waarop deze uitzondering van toepassing is, wordt steeds langer:

- alle zedenfeiten (voyeurisme, aantasting van de integriteit, verkrachting, grooming – 377quater);
- levensdelicten (moord, doodslag, vergiftiging), vrijwillige slagen en verwondingen, seksuele verminking (besnijdenis);
- verlating of verwaarlozing van minderjarigen of kwetsbare personen in behoeftige toestand, onthouden van voedsel of zorgen aan minderjarigen of kwetsbare personen;
- sinds 2016 toevoeging van nieuwe misdrijven: jeugdbederf, prostitutie, verspreiding van kinderpornografisch materiaal en mensenhandel.

Twee gevallen waarin een professional aangifte kan doen van feiten in het kader van artikel 458bis:

- hetzij omdat er sprake is van ernstig en nakend gevaar voor de fysieke of mentale integriteit van een minderjarige of een kwetsbare persoon;
- hetzij omdat er aanwijzingen zijn van een ernstig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of kwetsbare personen slachtoffer worden.

Deze nieuwe mogelijkheid werd ingevoerd door de wet van 30 november 2011 (goedgekeurd na het schandaal als gevolg van onthullingen omtrent seksueel geweld door priesters binnen de Katholieke Kerk): de mogelijkheid om het misdrijf aan te geven werd uitgebreid tot alle **potentiële slachtoffers**.

In de twee gevallen moet de professional in de onmogelijkheid verkeren om het slachtoffer zelf of met de hulp van derden te beschermen.

- II. Schuldig verzuim / Niet verlenen van bijstand aan een persoon in nood: uitzondering op het beroepsgeheim die een **verplichting** tot spreken inhoudt

Artikel **422bis van het Strafwetboek** impliceert een verplichting tot spreken en een verplichting om aangifte te doen (d.w.z. een verplichting om bijstand te verlenen en hulp te bieden, geen bevel om feiten te onthullen die onder het beroepsgeheim vallen):

Art. 422bis Met gevangenisstraf van acht dagen tot (een jaar) en met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.

Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer kon helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was. (De straf bedoeld in het eerste lid wordt op twee jaar gebracht indien de persoon die in groot gevaar verkeert, minderjarig is [1] of een persoon is van wie de kwetsbare toestand ten gevolge van de leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid duidelijk was of de dader bekend was]1.)

Samengevat:

Gevallen waarin de houder van het beroepsgeheim geheimen **MAG** onthullen:

- getuigen voor een rechtbank
- noodtoestand
- artikel 458bis Sw.

Gevallen waarin de houder van het beroepsgeheim geheimen **MOET** onthullen:

Wanneer je beschikt over aanwijzingen dat een minderjarige ernstig in gevaar verkeert. Dit doe je door de Procureur des Konings op de hoogte te brengen. Je kan hiervoor telefonisch contact opnemen met het parket van de desbetreffende regio.

III. Twee andere beperkingen van het toepassingsgebied van het beroepsgeheim:

1) *Het beroepsgeheim is niet van toepassing indien de bewaarder van het geheim als dader of mededader van een misdrijf in het geding betrokken is*

Niemand kan zich op het beroepsgeheim beroepen om misdrijven te verhullen die hij zelf heeft gepleegd.

2) *Het beroepsgeheim geldt niet in de gevallen waarin de persoon die de informatie verschaft, het slachtoffer is*

Dit blijkt uit de constante rechtspraak van het Hof van Cassatie sinds 1988.

Het beroepsgeheim **is niet van toepassing wanneer de patiënt het slachtoffer is van een misdrijf**. Verneemt een sociaal assistent dat zijn patiënt het slachtoffer is van een misdrijf, dan hoeft hij niet aan te tonen dat aan de voorwaarden van de noodtoestand voldaan is.

MAAR wenst een zorgverlener zijn beroepsgeheim te doorbreken in het belang van een patiënt die het slachtoffer van een misdrijf is, dan doet hij er om tuchtrechtelijke redenen goed aan om zijn patiënt in de mate van het mogelijke vooraf van dit voornemen op de hoogte te brengen. Wanneer het slachtoffer echt geen aangifte wenst te doen, mag de zorgverlener zijn beroepsgeheim slechts doorbreken indien voldaan is aan de voorwaarden om zich op een andere uitzondering te beroepen (bv. noodtoestand). Per slot van rekening is hij vanuit tuchtrechtelijk oogpunt verplicht om de vertrouwensrelatie tussen hemzelf en zijn patiënt te eerbiedigen. Doet hij dit niet, dan stelt hij zich bloot aan tuchtrechtelijke sancties omdat hij zijn deontologische verplichtingen (discretieplicht) niet is nagekomen.

De vaststelling dat een zorgverlener in het kader van de uitoefening van zijn beroep op de hoogte is van feiten waarvan zijn minderjarige patiënt het slachtoffer zou zijn, doet bijvoorbeeld niets af aan het feit dat deze informatie vertrouwelijk is en onder de bescherming van artikel 485 van het Strafwetboek valt, maar verhindert de zorgverlener evenmin om deze informatie in het belang van de patiënt aan de gerechtelijke autoriteiten over te maken. Deze uitzondering is gerechtvaardigd in het kader van een goede rechtsbedeling en voorkomt dat de vermeende dader aan vervolging ontsnapt.¹

Een consulent is slechts gemachtigd om zijn beroepsgeheim te doorbreken in het belang van zijn patiënt die het slachtoffer van een misdrijf is door de feiten aan de bevoegde instantie te melden.

¹ AR nr. D.18.0015.N, Conclusies van advocaat-generaal Ria Mortier, Rechtskundig Weekblad 2022-23/nr. 4 / 24 september 2022

GEDEELD BEROEPSGEHEIM

Artikel 458 ter

[Art. 458ter.](#) [\[1](#) §1. Er is geen misdrijf wanneer iemand die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen, deze meedeelt in het kader van een **overleg** dat wordt georganiseerd, hetzij bij of krachtens een wet, decreet of ordonnantie, hetzij bij een met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings.

Dit overleg kan uitsluitend worden georganiseerd, hetzij met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden, hetzij ter voorkoming van de misdrijven bedoeld in Titel I ter van Boek II of van de misdrijven gepleegd in het raam van een criminele organisatie, zoals bepaald in artikel 324bis.

De in het eerste lid bedoelde wet, decreet of ordonnantie, of de met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings bepalen ten minste wie aan het overleg kan deelnemen, met welke finaliteit en volgens welke modaliteiten het overleg zal plaatsvinden.

§ 2. De deelnemers zijn tot geheimhouding verplicht wat betreft de tijdens het overleg meegedeelde geheimen. Eenieder die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458. De geheimen die tijdens dit overleg worden meegedeeld, kunnen slechts aanleiding geven tot de strafrechtelijke vervolging van de misdrijven waarvoor het overleg werd georganiseerd. [\]1](#)